

Brünhilde frank királyné (543 k.–613)

A HATALOMÉHES VIZIGÓT HERCEGNŐ

A valkűrökről szóló germán legendák talán egy erős akaratú, középkori, észak-európai uralkodó alakjára épülnek. **Eleanor Rosamund Barraclough** bemutatja az igazi Brünhildét

A „Brünhilde” név pajzos szüzek és valkűrök képét idézi fel bennünk. A legendás Brünhild az északi mondák és a kontinentális germán hagyomány sztárszereplője, akit később Richard Wagner műve, a *Ring* (A Nibelung gyűrűje) tett halhatatlanná. A 13. századi Izlandról származó prózai és verses szövegekben Brünhild egy valkűr, akit csak az a férfi nyerhet el, aki át tud hatolni a lángfalon – avagy, egy másik verzió szerint, a bűbájos védőpajzsokon –, hogy elérje őt. E hőstettre csak Szigurd, a Sárkányölő képes. Szerelmük történetét azonban összekuszálja a hűtlenség, és Brünhild végül megöleti Szigurdot.

Valószínű, hogy a legendás Brünhildnek volt egy valós történelmi előképe. Brünhilde frank királyné, eredetileg vizigót hercegnő 543 körül született, talán a mai Spanyolország közepén. Bár ő sohasem szedte össze az elesetteket a csatatéren az *Allfader* (Mindenek Atyja) számára, ahogy a mítoszban szereplő valkűrök tették, és a halotti máglyán sem énekelt, Brünhilde mégis figyelemre méltó figura volt, aki aktív, gyakran kegyetlen szerepet játszott a 6. századi politika gyilkos világában. Élete belebonyolódott a Merovingok – a Nyugatrómai Birodalom 5. századi összeomlása utáni frank uralkodók – összeesküvéseibe és intrikáiba.

Brünhilde férje, Sigebert, a hatalmas I. Klodvig – a frank törzseket elsőként közös uralom alatt egyesítő király – unokája volt. Sigebert király a Frank Birodalom keleti felét uralta, amely a mai Német- és Franciaország nyugati részét, Belgiumot, Hollandiát és Luxemburgot foglalta magába. Sigebert idejének nagy

részét féltetvére, a nyugati részt uraló Chilperic elleni harcra töltötte.

Brünhilde eközben saját csatáját vívta Chilperic felesége, a nem kevésbé hatalmas és akaratos Fredegund ellen. Brünhildének személyes oka volt rá, hogy gyűlölje Fredegundot, aki Chilperic szeretője volt, miközben a nyugati frank király Brünhilde nővérel, Galswinthával élt házasságban. Amikor Galswintha rejtélyes körülmények között meghalt, elterjedt a szóbeszéd, miszerint Chilperic vagy Fredegund ölte meg, hogy az ambíciózus ágyas a legmagasabb rangra emelkedhessen.

Brünhilde csak Sigebert 575-ös meggyilkolása után jutott igazi hatalomhoz (illetve a sógorának vejével kötött, rövid és dicstelen házassága után, amelyet hamar érvénytelenítettek, mivel közeli rokonságuk miatt ellenkezett az egyházi törvényvel). Brünhilde elnyerte a régensi címet kiskorú fia, Childebert mellett, és neki látott, hogy felszámolja azt a közizgazgatási zűrzavart, amelyet a rómaiak hagytak maguk után Észak-Európában.

Brünhilde régenssége alatt felújították a régi utakat, a templomokat és az apátságokat pedig megbízottak kezelésébe adták. A királyné a frakciókat és a civakodó harcos nemeseket is kordában tudta tartani. Brünhilde régensi megbízatása addig tartott, amíg Childebert el nem érte a tizenéves kort, majd amikor mindössze 26 évesen meghalt, anyja ismét magához ragadta az irányítást – ezúttal fiúunokái nevében. Az öregedő Brünhilde az évek során finomra csiszolta politikai könyörtelenségét: most unokáit fordította egymás ellen, akik között hamarosan kitört a háború.

Kétségségesen ragaszkodva a hatalomhoz, kedvenc unokáját ágyasokkal

vette körül, hogy elértesse a nősüléstől, mert egy feleség kikezdhetne volna az ő hatalmát.

Utolsó régenssége kezdetén Brünhilde már közel járt a hetvenhez – ezúttal dédunokája helyett uralkodott. Végzeté, Fredegund évekkel korábban meghalt, de a királynéi viszály túlélte őt, és végül Brünhilde vesztét okozta. 613-ban Fredegund fia, II. Chlotar azzal vádolta meg Brünhildét, hogy nem kevesebb, mint 10 frank király halála szárad a lelkén – köztük a saját férjéé, Sigeberté, és sógoráé, Chilpericé –, amiért halála ítélete az asszonyt. A 8. századi *Liber Historiae Francorum* (A frankok történetének könyve) szerint Brünhildét egy teve hátára tették, díszmenetben végigvezették a hadsereg sorai között, majd vadlovakkal széttéptették. A beszámoló így végződik: „Végző nyughelye a tűz volt. Csontjait elégették.”

Brünhilde elhamvasztása legendás alakmásának halálát idézte, aki megölt szerelme, Szigurd halotti máglyáján égette el magát. A családi tragédiák és féltékenykedések kusza szövedéke, vagyis a germán elbeszélő költemény, a *Nibelungenlied* (Nibelung-ének) és az ó-északi legendák hagyománya szintén feltűnő hasonlóságot mutat a 6. századi Meroving-történelem véres viszállyaival és árulásaival. Ha valóban a történelmi Brünhilde ihlette a páncélos szűz-alkáját, akkor a frank királyné megfelelő szerepmoddal volt, aki ugyanolyan színes és drámai életet élt, mint bármelyik Wagner-opera vagy ó-északi saga hősnője. 🌐

Eleanor Rosamund Barraclough

a középkori történelem és irodalom adjunktusa a Durhami Egyetemen

A könyörtelen régensnő

Brünhilde vizigót hercegnő királyi házassága által jutott hatalomra, amelyhez férjének halála után is ragaszkodott, régensként uralkodva fia, majd unokái helyett. Halálát végül a sógornőjével vívott csaták miatt kirobbant viszály okozta, addig azonban – megszakításokkal – közel 40 éven át igazgatta a királyságot

ILLUSZTRÁCIÓ: LYNN HATZIUS